

IKERTÜKÖR

Szöveg - Lackfi János és Szabó T. Anna /
ÜZENETE ÉRKEZETT

FELÉRNI AZ ÉGIG

◆ A lehetséges emberi tudás tárháza mára szédítően kibővült. Hivatalosan egyre többen tudnak olvasni, de már nem is kell olvasni, hiszen leflmeznek, kommentálnak nekünk mindent, a világ bármely szegletében történt is. Tudni akarunk a macskacápafaj egyszámáról, a Mars felszínének összetételéről, az Iguaszú óránkénti vízhozamáról, Timbuktu könnyűiparáról ágazatokra lebontva. Fejből fűjjük a nicaraguai curlingválogatott összetételét, a hollywoodi sztárok feleségeinek névsorát, a legújabb BMW-modellek hengertérfogatát. Tudjuk, a növények is éreznek fájdalmat, sőt, még gyógyhatású anyagot is termelnek ellene. Tudjuk, a nem létező neutronok hiányából hogyan lehet kiszámítani, hogy mégis vannak. Tudjuk, milyen törvényszerűségek igazgatják a pénzpiacot. Tudjuk, miféle vegyület váltja ki agyunkban a boldogság vagy épp a depresszió érzetét. Tudjuk, hogy a százéves bizonyítékok DNS-vizsgálata alapján ki volt ez vagy az a soha rajta nem csípett, legendás sorozatgyilkos. Nincs az a csápja vagy nyúlánya az emberi életnek, nincs az a végtelenül kicsi vagy végtelenül hatalmas távlat, amely mögé ne próbálna beférkőzni tudásunk, újabb és újabb lelepleznivalók után kutatva. Ennyiféle ránk zuhogó tudástömeg mellett vékony szeletnyi figyelem jut csak arra a mitológiai, történelmi, biblikus, kulturális ismeretanyagra, melyet hajdan a kultúra csúcsának avagy kiindulópontjának tartottak. Persze ne essünk túlzásokba, az ehhez való hozzáférés elenyésző kevesek kiváltsága volt... Mindamellet ugyan ki tudja még (s ha tudhatná is, kit érdekel), ki volt Klütaimnésztra férje? Vajon miről nevezetes Ananiás, Azariás és Mizáél? Kinek a minisztere volt Wellington admirális? Mitől különleges Mime a nibelungok között? A tegnap még példaként vagy ellenpéldaként szolgáló hőseket és őseket mostanra már csak különlegesen képzett megszállottak tartják számon klubfoglalkozásaikon. Mobilozunk a múzeumban, értetlenül bámuljuk a katedrálisok többemeletnyi szoborrengetegét, gyorsan átpörgetjük a Wikipédián a görög mitológiát, ha egy politikai cikkben valami túlművelt elemző Prokrusztész ágyát emlegeti. Közben a nagy mitológiák, a nagy könyvek jelenetei alighanem itt élnek közöttünk. Ha végigballagunk egy Rembrandt-kiállításon, és utána az utcára lépünk, rögtön furcsa fényben tűnik fel a világ. Az a körszakállas öltönyös pont ráférne az Éjjeli Őrjáratra, a szétesett arcú hajléktalan a tékozló fiú apja, a copfos fickó Krisztus-fej, a két szatyorral cipekedő háziasszony tükrébe révedő Danaé. Eddig is itt éltek köztünk, de most lehullt a lepel. Minden kor megfeszíti a maga latrait istenanyját és megváltóját, ha másként nem, hát nyugdíjasként peremlétre taszítja őket. És minden kor gyerekei elkezdnek még magasabb felhőkarcolót, még nagyobb teljesítményű űrhajót tervezni, hátha végre felérnek az égig, és olyanok lesznek, mint az istenek.

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétféle...

Vlagyimir Burics Végig a sugárút mentén

Végig a sugárút mentén
nyugdíjasok üldögélnék
arcukat félelmükben újsággal eltakarva
várják
a halált

Az öreg Krisztus Júdással sakkozik
A latrok eldicsekszik: őket is keresztre
feszítették
Mária gyapjúkesztyűt kötöget unokáinak

Lába előtt
a gyerekek
babiloni tornyot
építenek
homokból

»»» Tóth László
fordítása

Kép - Profimedia - Red Dot

ARÁNY ÉS MEGVÁLTÁS

Kicsik vagyunk vagy nagyok? A tudomány azt ígéri, minden elérhető, gyógyítható, megérthető és felfogható. A pénzemberek szerint mindent meg lehet venni, csak rajtunk múlik, hogy meddig juthatunk a hatalmi és anyagi ranglétrán. A szerencsejátékok azt ígéri, hogy akármilyen kis emberből lehet nagy ember, ha megvan hozzá a vagyona, ami egyik napról a másikra az ölébe hullhat. A hegymászók azt mutatják meg, hogy egy hangya is messze láthat, ha a feljut a legmagasabb csúcsra. A szerhasználók azt mondják, hogy az agy intravénás megbuherálásával elérhető a kozmikus tudat. A sámánok azt ígéri, hogy kiléphetünk a testünkéből, és egy túlvilági utazással megkaphatjuk az istenek és a szellemek képességeit. A vallás azt ígéri, hogy ezt a siralomvölgyet magunk után hagyva a jó cselekedetek vagy a kegyelem által bejuthatunk a paradicsomba, és színről színre láthatjuk az igazi isteni nagyságot. A művészet nem ígéri, hogy nagyok lehetünk. Egyszerűen csak megmutat, elképzeli, eljátszik, beszél és énekel hozzánk, képeket villant fel és érzéseket generál, nincs tekintettel tabukra, érzékenységekre, sértődésre és erőszakra, csak mondja a magáét, mert nem hallgathat el csak akkor, ha az utolsó ember utolsó sóhajtott a földön. A művészet nagy, a művészek kicsik és törekenyek: mindenféle földi hatalom megalázhatja, bezárhatja, megölheti őket, megpróbálhatja eltörölni még az emléküket is – de mindig lesz, aki, mint a mesében, felszedegeti, ami belőlük maradt, és egyetlen porcikából, szikrából, versből, tweetből újjáteremti azt, amiért éltek. Az emberiség legnagyobb tanítói ráadásul nem is írtak, csak beszéltek, szavakat hullattak el, amerre mentek, és az apró szavak megeregettek és éltető kenyér vált belőlük. Évezredek át az ő szavaik szerint élnek, gondolkoznak és cselekszenek az emberek. Van, aki a bölcsességet és a tiszta gondolkodást tette meg életcéljának, mint Szókratész, van, aki azt ígérte, hogy el lehet érni a megvilágosodást, mint Buddha, és van, aki meghalt azért, mert megígérte, hogy lehetséges a feltámadás. Nagy lelkek kis emberi porhüvelyben – és történetük újból és újból megismétlődik a gondolkodókban, mediterrán és áldozatokban. Ez a vers mintha ezeket a lehetőségeket vizsgálná: a halálukat előre megélő nyugdíjasok nem hiszik a feltámadást, de Krisztus sem halt meg, és megváltás híján előlről kezdődik a kicsik világában az egész történelem, bábelestől, mindenestől. A tudás nem vált meg, csak a hit – de ha ilyen kicsinek érezzük magunkat, tudunk-e még hinni egyáltalán? ◆

